

ya (trc. Michele Andreopoulos, *Il libro di Sindbad: novelle persiane medievali*, Torino 1993) ve Almanca'ya (trc. Johann Pögl, *Istoria Syndipii filosofului. Die Geschichte von Syndipa dem Philosophen: eine rumänische Volksbuchversion des Sindbād-Nāme*, Salzburg 1988) tercüme edilmiştir. *Sindbādnāme* hikâyeleri, *Tûtînâme*, *Kırk Vezir* ve *Bahtiyâr-nāme* gibi birtakım benzer hikâye mecmualarının meydana gelmesine de sebep olmuştur. Bunun bir örneği Ziyâeddin Nahşebî'nin 730'-da (1330) yazdığı *Tûtînâme*'dir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Flügel), s. 304-305; Rieu, *Catalogue of the Persian Manuscripts*, s. 233 vd.; Zahîrî es-Semerkandî, *Sindbād-nāme* (nşr. Ahmet Ateş), İstanbul 1948, neşredenin girişi, s. 1-104; Rypka, *HIL*, s. 145, 195, 663, 664, 665; M. İsmâilpür, "Sindbād", *Dânişnâme-i Edeb-i Fârsî* (nşr. Hasan Enûşe), Tahrân 1381, III, 539-540; İbrahim Kutluk, "Sindbād-nāme", *TDED*, III/3-4 (1949), s. 351-367; M. Celâli Çime, "Sindbād-nāme-i Manzûm", *İrân-nāme*, XIV/2, Bethesda 1375 hş. /1996, s. 217-230; Ali Mohammad Honar, "Persian Verses and Proverbs in Sandbad-nameh", *Mecmûa-i Makâlât-ı Mütâla'ât-ı İslâmî*, II, Tahrân 1999, s. 1-17; Necme-i Recâî, "Hikâyet-i Sindbād be Rivâyet-i Nây ve Bâd", *Mecelle-i Dânişkede-i Edebiyyât ve 'Ulûm-i İnsânî*, XXXVI/141, Meşhed 1382 hş., s. 33-49; Günel Renda, "Sindbādnāma: An Early Ottoman Illustrated Manuscript Unique in Iconography and Style", *Muqarnas*, XXI, Leiden 2004, s. 311-322; Muhtâr Kümeyle, "Nigâhî be Çâp-i Tâze-i Sindbādnāme-i Zahîrî Semerkandî", *Âyine-i Mirâs*, III/3-4, Tahrân 1384 hş., s. 239-248; Ahmet Ateş, "Sindbād-nāme", *İA*, X, 678-680; J.-P. Guillaume, "Sindbād al-Hakim", *Et* (Ing.), IX, 640.

RIZA KURTULUŞ

SİNDÎ, Muhammed b. Abdülhâdî (محمد بن عبد الهادي السندي)

Ebü'l-Hasen Nûreddîn Muhammed
b. Abdilhâdî es-Sindî et-Tettevî
(ö. 1138/1726)

Hindistanlı muhaddis.

Hint alt kıtasının kuzeybatısında Pakistan'ın Sind bölgesinde Karaçi yakınlarındaki Tette beldesinde doğdu. Kendisini aynı künye ve nisbeyle tanıyan Ebü'l-Hasan Gulâm Hüseyin b. Muhammed Sâdık es-Sindî es-Sagir'den (ö. 1187/1773) ayırmak için adına "Kebîr" sıfatı eklenmiştir. Bununla birlikte bu iki âlimin eserleri zaman zaman birbirine karıştırılmış, meselâ Bağdatlı İsmâil Paşa, Sindî es-Sagir'e ait *Nüzhetü'n-naazar* şerhi *Behcetü'n-naazar*'ı (nşr. Gulâm Mustafa el-Kâsımî, Haydarâbâd-Sind, ts.) Sindî el-Kebîr'e nisbet etmiştir (*İzâhu'l-meknûn*, I, 204), Sindî o dönemde

önemli ilim merkezlerinden olan Tette'de yetişti. Ardından Tüster'e giderek oradaki âlimlerden ders aldı. Muhtemelen 1102'-de (1691) Hicaz'a gitti. Medine'de Seyyid Muhammed el-Berzencî, Molla İbrâhim b. Hasan el-Kûrânî gibi âlimlerden faydalandı; tefsir, hadis ve fıkıh gibi ilimlerde önemli birikime sahip oldu. Devrin muhaddisleri Abdullah b. Sâlim el-Basrî ve Hasan b. Ali el-Uceymî'den hadis icâzeti aldıktan sonra Mescid-i Nebevî'de ders okutmaya başladı. Medine'ye yerleşerek hayatının daha sonraki kısmını tedris ve telif faaliyetleriyle geçirdi. Ayrıca Dârüşşifâ Medresesi'nde temel hadis kaynaklarını, özellikle *Kütüb-i Sitte*'yi ve Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'ini okuttu (M. İshak el-Battî, V/2, s. 179). Onun derslerine Hindistan, Afganistan ve Anadolu'dan gelen öğrenciler katılıyordu. *Kütüb-i Sitte*'ye ve *el-Müsned*'e yazdığı hâşiyeleri bu sırada kaleme aldı. Muhammed Hayât es-Sindî, Keşmirli âlim Abdülvâlî Tarhânî onun derslerinden faydalananlar arasındadır. *Keşfü'l-hafâ'* müellifi İsmâil b. Muhammed el-Aclûnî de ondan icâzet almıştır.

Sindî'nin devrin âlimleriyle yaptığı ilmi münazaralar meşhurdur. Kendisi Hanefî mezhebine mensup olmakla birlikte, mezhebin hadise aykırı kabul ettiği görüşlerini benimsemeyip hadisle ameli tercih etti. Özellikle namazda ellerin iftitah tekberi dışındaki yerlerde de kaldırılması, ellerin göğüs üzerine bağlanması gibi uygulamalarıyla mezhep görüşüne aykırı davrandı. Ancak bu uygulamalarıyla Medine'de bulunan hemşehrisi Ebü't-Tayyib es-Sindî'nin şiddetli muhalefetiyle karşılaştı. Ebü't-Tayyib'in münazaralarda ikna edemediği Sindî'yi Medine'ye görevli olarak gelen Osmanlı kadılarına şikâyet ettiği, görüş ve uygulamalarından vazgeçmediği için altı gün hapiste kaldığı, Medine halkının araya girmesiyle serbest bırakıldığı, bir süre sonra kadının vefat etmesi üzerine aynı uygulamalarına devam ettiği belirtilmektedir (a.g.e., V/2, s. 174-176, ikinci kısım). Sindî, 1132'de (1720) hacca gelen Yemenli âlim Emîr es-San'ânî ile de müşriklere ölen çocuklarının durumu konusunda münazara yaptı. İki âlimin daha sonra yazıştığı, bu yazışmaların birinde, Sindî'nin kulların fiillerinin yaratılmışlığıyla ilgili *el-İfâzatü'l-medeniyye* adlı risâlesine San'ânî'nin *el-Enfâsü'r-rahmâniyye fi'l-eb-hâş'ale'l-İfâdati'l-medeniyye* adıyla bir cevap yazdığı kaydedilmektedir (Abdurrahman Tayyib Ba'ker, s. 70). Fazilet ve zekâsı, zühd ve takvâsıyla tanınan Sindî 12 Şevval 1138'de (13 Haziran 1726) Medine'de

vefat etti ve Cennetü'l-bakî'da defnedildi (Murâdî, IV, 66). Hadisle amel düşüncesini öne çıkaran Sindî'nin Hanefî mezhebinde hadisçi bir çizgiyi temsil ettiği söylenebilir. Nitekim onun mezhep içinde ashâb'ü'l-vücûhtan olduğu yolunda değerlendirmeler yapılmıştır (Muhammed b. Yahyâ et-Tirhetî, s. 33). Sindî özellikle *Kütüb-i Sitte* üzerine yazdığı hâşiyelerde Süyûtî'nin eserlerinden faydalanmakla birlikte yer yer onun görüşlerini tenkit etmiş, hâşiyelerinde nakille yetinmemiş, mânânın anlaşılması ve maksadın açıklığa kavuşması yönünde akli yorumlar da yapmıştır (M. Abdürreşîd en-Nu'mânî, *First National Congress*, s. 33).

Eserleri. 1. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Şa-hîhi'l-Bu-hârî*. Kısa açıklamaların yer aldığı eser Kahire'de yayımlanmış (I-IV, 1320, 1327, 1351; *el-Câmi'u's-şâhîh* ile birlikte, 1372/1953), Beyrut'ta, Hindistan ve Pakistan'da çeşitli baskılarının yapıldığı belirtilmiştir. 2. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Şa-hîhi Müslim*. Bu eser de kısa bir şerh olup Abdüttewvâb Mûltânî tarafından neşredilmiştir (Mûltan, ts.). 3. *Fethu'l-vedûd bi-şerhi Süneni Ebî Dâvûd*. Türkiye kütüphanelerinde (İÜ Ktp., nr. 1897; Beyazıt Devlet Ktp., nr. 1117; Râgıb Paşa Ktp., nr. 275; Antalya Akseki İlçe Halk Ktp., nr. 208) ve Kahire'de (Dârü'l-kütübü'l-Mısriyye, Hadis, nr. Kâf, 87) nüshaları bulunan eserin Pakistan'da da bazı yazmalarının olduğu zikredilmektedir. 4. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Câmi'it-Tirmizî*. Bu çalışmanın yarım kaldığı belirtilmektedir. 5. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Süneni'n-Nesâî* (I-II, Kahire 1281; I-II, Delhi 1315; I-VIII, Kahire 1348, 1383, 1406/1986; eser bu baskıda ve aşağıdaki neşirlerde *es-Sünen* ve Süyûtî'nin *Zehrü'r-rubâ* adlı şerhiyle birlikte yayımlanmıştır; I-VIII, Beyrut 1406/1986; nşr. Abdülfettâh Ebû Guddê, I-IX, Beyrut 1409/1988). 6. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Süneni İbn Mâce* (*es-Sünen* ile birlikte, I-II, Kahire 1313; nşr. Halîl Me'mûn Şîha, *Şerhu Süneni İbn Mâce* adıyla ve Ahmed b. Ebû Bekir el-Bûsîrî'nin *Mişbahü'z-zücâce fi zevâ'id İbni Mâce*siyle birlikte, I-IV, Beyrut 1416/1996). Eser *Kifâyetü'l-hâce* ve *Keşfü'l-hâce* (I-II, Kahire 1349) adlarıyla da anılmaktadır. 7. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Müsnedi'l-İmâm Ahmed*. Murâdî'nin nefis bir hâşiyeye dediği (*Silkü'd-dürer*, IV, 66) Abdülhay el-Kettânî'nin okuyucunun müstağni kalamayacağını söylediği (*Fihrisü'l-fehâris*, I, 148) eserin elli cüz kadar olduğu kaydedilmektedir. İbnü's-Şemmâ' diye bilinen Ömer b. Ahmed el-Halebî bu hâşiyeyi *ed-Dürü'l-munaqqad min Müsnedi'l-İmâm Ahmed* adıyla ihtisar etmiştir. 8. *el-Bed-*

rû'l-münîr fi'l-keşf 'an mebâhişi Fet-hi'l-kadîr. İbnü'l-Hümâm'ın eseri üzerine kaleme alınan bu hâşiye nikâh bahsine kadar yazılabilmiştir. 9. *Hâşiye 'alâ Hâşi-yeti Şerhi Cem'î'l-cevâmî'*. İbn Kâsım el-Abbâdî'nin usûl-i fıkha dair *Cem'u'l-cevâmî'* şerhi üzerine kaleme aldığı *el-Âyâtü'l-beyyinât* adlı hâşiyenin hâşiyesidir. 10. *Behcetü'n-nazar 'alâ şerhi Nuḥbe-ti'l-fiker* (Beyazıt Devlet Ktp., Bayezid, nr. 782; Mektebetü Medreseti Beşir Ağa [Medine], usûlü'l-hadis, nr. 7). 11. *el-Füyûzâtü'n-nebeviyye fi halli'l-elgâzi'l-Birgi-viyye* (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 1410, vr. 1-10). Bazı kayıtlarda *el-Fütûḥâtü'n-nebeviyye* adıyla geçen eserin Bengal'de nüshaları bulunmaktadı. 12. *Menhelü'l-hüdât ilâ mu'addi-li's-şalât*. Namazda ta'dil-i erkânla ilgili olduğu anlaşılan eserin İstanbul'da bir nüshası mevcuttur (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 1138). 13. *el-Vicâze fi'l-icâze li-kütübî'l-hadîs ma'a zikri ba'di'l-eḥâdişi'l-mümâtaze*. Kettânî bu eserin Sindî'nin isnadlarını topladığı sebebi (Fehrese) olduğunu, bunu öğrencisi Muhammed Hayât es-Sindî'ye varan isnadlarla rivayet ettiğini kaydetmektedir (Fih-risü'l-fehâris, II, 1130). 14. *el-Fevâ'idü'l-müte'allika bi-Şaḥîhi'l-Buḥârî*. Şaḥîh-i Buḥârî'nin bablarına dair bir ta'likat olup bir nüshası Kahire'de bulunmaktadır (GAS, I, 250). 15. *Erba'üne ḥadîsen mine'l-eḥâ-dişi'l-ḥudsiyye* (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 1410, vr. 19-22). 16. *el-İfâzatü'l-medeniyye fi irâdeti'l-cüz'iy-ye* (Amasya Beyazıt İl Halk Ktp., nr. 341). 17. *Ecvibe 'ale'l-mesâ'ili'l-fıkhiyye* (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 1410, vr. 24-25). Sindî ayrıca Zekeriyâ el-Ensârî'nin *Tuḥfetü'l-bârî 'alâ Şaḥîhi'l-Buḥârî* adlı eserini (Kahire 1300) ihtisar etmiş, Nevevî'nin *el-Ezkâr*'ı üzerine bir şerh yazmış, Ali el-Kârî'nin *Zehrâveyn* adlı eseriyle Beyzâvî'nin *Envârü't-tenzîl*'i ve *Celâleyn* tefsiri üzerine de birer hâşi-ye kaleme almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Sindî, *Hâşiye 'alâ Süneni'n-Nesâ'î* (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde, *es-Sünen* içinde), Beyrut 1409/1988, I, 2; Murâdî, *Silkü'd-dürer*, I, 260; IV, 66; Füllânî, *Katfû's-semer fi ref'i esânidi'l-mu-şannefât fi'l-fünûn ve'l-eser*, Haydarâbâd 1328, s. 19, 21, 25; Ceberî, *Acâ'ibü'l-âşâr*, I, 135; Sîd-dîk Hasan Han, *el-Hıttâ fi zikri's-şāḥiḥi's-sitte*, Beyrut 1405/1985, s. 225; Muhammed b. Yahyâ et-Tirhetî, *el-Yâni'u'l-cenî fi esânidi's-Şeyḥ 'Abdil-ganî* (Heysemî, *Keşfü'l-estâr* içinde), Delhi 1341, s. 33; Abdülhay el-Hasenî, *Nüzhetü'l-havâṭır*, VI, 5-6; Serkis, *Mu'cem*, I, 1056-1057; İzzâhu'l-mek-nûn, I, 140, 204; II, 175; *Hediyetü'l-ârifin*, II, 318; Rahmân Ali, *Tezkire-i 'Ulemâ-i Hind* (trc. M. Eyyûb Kâdirî), Karaçi 1961, s. 332, 427; Zubaid

Ahmad, *The Contribution of Indo-Pakistan to Ara-bic Literature*, Lahore 1968, s. 44, 300-301, 328, 362; M. Abdürreşid en-Nu'mânî, "Berr-i Saḡir key 'Ulemâ or unki Ḥidmât", *First National Congress for Promotion of Arabic in Pakistan*, Karachi 1975, s. 33; a.mlf., *el-İmâm İbn Mâce ve kitâbüḥü es-Sünen* (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde), Beyrut 1419, s. 271-273; Ubeydullah es-Sindî, *et-Temhîd li-ta-rîfi e'immeti't-tecdîd* (nşr. Gulâm Mustafa el-Kâ-sımî), Haydarâbâd-Sind 1976, s. 182-184; Muhammed İshak, *'İlm-i Ḥadîs mey Pâk u Hind kâ Ḥişşe* (trc. Şâhid Hüseyin Rezzâkî), Lahor 1977, s. 280-281; Abdülhay el-Kettânî, *Fihrisü'l-fehâris*, I, 148; II, 1130; Sezgin, *GAS* (Ar.), I, 250, 270, 287, 294, 329; M. İshak Battî, *Fukahâ-i Hind*, Lahor 1979-81, V/1, s. 86-87; V/2, s. 170-179; Ziriklî, *el-A'lâm* (Fethullah), VI, 253; Abdurrahman Tay-yib Ba'ker, *Muṣliḥu'l-Yemen Muhammed b. İs-mâ'il el-Emîr eş-Şan'ânî*, Taiz-Dimaşk 1408/1988, s. 70; M. Sa'd Sîddîkî, *'İlm-i Ḥadîs or Pâkistân mey uski Ḥidmet*, Karaçi 1988, s. 282-290; Seyyid Sü-leymân Nedvî, "Hindustân mey 'İlm-i Ḥadîs", *Ma-kâlât-i Süleyman* (nşr. Şâh Muḥîdîddin Ahmed Nedvî), Karaçi 1989, II, 38; Mehmet Özşenel, *Pa-kistan'da Hadis Çalışmaları* (yüksek lisans tezi, 1992), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 56-57; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, Beyrut 1414/1993, III, 468; Halid Zaferullah Daudi, *Pa-kistan ve Hindistan'da Şâh Velîyullah ed-Deh-levî'den Günümüze Kadar Hadis Çalışmaları*, İs-tanbul 1995, s. 84-85.

MEHMET ÖZŞENEL

SİNDİ, Muhammed Âbid

(محمد عابد السندي)

Muhammed Âbid b. Ahmed Ali
b. Muhammed Murâd
el-Eyyûbî el-Ensârî es-Sindî
(ö. 1257/1841)

Hanefî fakihî ve muhaddis.

1190 (1776) yılında Sind bölgesinde Haydarâbâd'ın kuzeyindeki Siyven kasabasında doğdu. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin soyundan gelen ve ilim geleneğini uzun nesiller boyu sürdürmüş olan bir aileye mensuptur. Şeyhülislâm İakabıyla anılan dedesi Muhammed Murâd ailesiyle birlikte 1190'lı (1776) yıllarda Hicaz'a göç etti ve Cidde'ye yerleşti. Muhammed Âbid babasının 1202 (1787) yılında vefatından birkaç yıl sonra amcası Muhammed Hüseyin ile birlikte Yemen'e giderek Hudeyde'ye yerleşti. Uzun süre Zebîd'de kaldı, kadılık yaptı. Özellikle fıkıh ve diğer İslâmî ilimler yanında tıp ilmindeki bilgi ve becerisiyle de şöhret kazanan amcasından ve daha sonra Hicaz ve Yemen âlimlerinden ders aldı. Amcasının tıp bilgisinden geniş ölçüde faydalanan Sindî, Muhammed Mü'min ed-Deylemî el-Mâzenderânî tarafından Safevî Hükûmdarı Şah Süleyman zamanında (1666-1694) Farsça kaleme alınan *Tuḥfetü'l-mü'mi-nîn* adlı tıp eserini Yemen'e ilk getiren kişi

olarak tanınır. Bu konudaki şöhreti sayesinde 1213 (1798) yılında Yemen hâkimi İmam Mansûr-Billâh tarafından San'a'ya çağrıldı. Burada tabiplik yaptı. Bu sırada Muhammed b. Ali eş-Şevkânî ile tanıştı ve Esîrüddin el-Ebherî'nin *Hidâyetü'l-hikme* adlı eseri ve Kâdî Mîr Meybûdî şerhi üzerine verdiği derslerine katıldı. Şevkânî ile ilişkisi daha sonra devam etti. İmam tarafından kendisine dolgun bir maaş bağlandı ve aynı yıl Hudeyde'ye döndü. Mansûr-Billâh ve onun ardından Mutevekkil ve Mehdi dönemlerinde birçok defa San'a'ya gidip geldi. Bu arada İmam Mansûr'un vezirlerinden birinin kızıyla evlendi. 1232'de (1817) Yemen imamı tarafından elçi olarak Mehmed Ali Paşa'ya hediyeler sunmak üzere Mısır'a gönderildi. Yemen'de Sünnî ulemâ ile Zeydî ilim çevreleri arasında birinci Osmanlı hâkimiyetinin sona erdiği ve Zeydî hâkimiyetinin başladığı XVII. yüzyılın ortalarından itibaren beliren ve bu dönemde yoğunlaşan ilişkiler sayesinde geniş bir etkileşim ağı oluşmuştu. Muhammed Âbid bu çevrelerle hem öğrenci hem hoca olarak geniş ilişkiler kurdu. Özellikle San'a âlimlerini hadislerle yaklaşımlarında ve sahih hadisle amel konusundaki tutumları sebebiyle ilmî bakımdan diğerlerine üstün gördüğü, 1233 (1818) yılında Mısır'dan dönüşünde Şevkânî'ye ilmin Mısır'da yok olup gittiğini ve geriye taklit ve tasavvuf-tan başka bir şey kalmadığını söylediği nakledilir.

Muhammed Âbid, Yemen'e yerleştikten sonra birçok defa hac için Hicaz'a gitti ve oradaki âlimlerden de icâzet aldı. Mekke'de Muhammed Tâhir Sünbül, Abdül-melik el-Kalaî, Yemen'de Abdurrahman b. Süleyman el-Ehdel, Yûsuf b. Muhammed el-Mezcâcî ve Medine'de mezhep görüşleri karşısında hadislerle amel etmenin gerekliliğini savunan Sâlih b. Muhammed el-Füllânî tanınmış hocalarıdır. Yetiştirdiği birçok talebe arasında da Muhammed b. Halîl el-Kavukî, Hasan el-Hulvânî el-Medenî, Abdülganî b. Ebû Saîd ed-Dihlevî, İbn Humeyd, Muhammed b. Ali es-Senûsî bulunur. Medine'ye yerleşmesi düşünen Sindî muhtemelen şehrin Vehhâbîler tarafından işgal edildiği dönemde oraya giderek öğretim ve irşad faaliyetlerinde bulunmak istediye de büyük bir mukavemetle karşılaşılarak geri dönmek zorunda kaldı. Vehhâbî hareketinin Mehmed Ali Paşa tarafından bastırılmasından sonra Hicaz'a gitti, bir ara memleketi Sind'e yaptığı seyahatten sonra 1243 (1827) yılında Medine'ye yerleşti ve reisülulemâ sıfatıyla 17 Re-biülevvel 1257 (9 Mayıs 1841) tarihinde ve-